

Ilmastokriisi - alueellinen sopeutuminen ilmastonmuutokseen -hanke

Savonia-ammattikorkeakoulun hanke ajalla 1.6.2023 – 30.11.2025

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen rahoitus: Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027, EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), erityistavoite 2.2 Ilmastonmuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen.

Kansainvälinen ilmastoturvallisuusyhteistyö -raportti

Tämä raportti kuvaa, miten Ilmastokriisi-hankkeessa edistettiin kansainvälistä yhteistyötä ilmastoturvallisuudessa. Kansainvälinen ilmastoturvallisuusyhteistyö tarjoaa Pohjois-Savon yrityksille ja aluekehittäjille uusia kumppanuuksia sekä yhteistyön rahoitusmahdollisuuksia. Hankkeessa keskityttiin sisäministeriön ja ulkoministeriön auttamana Itämeren alueen yhteistyöhön sekä YK:n humanitaarisen verkostojen ja katastrofiriskien hallinnan verkostojen yhteistyöhön (Sendai-viitekehys).

Savonia vahvistaa kokonaisturvallisuustyötään alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti

Artikkeli julkaistu 10.06.2024

<https://www.savonia.fi/inhimillinen-turvallisuus/savonia-vahvistaa-kokonaisturvallisuustyotaan-alueellisesti-kansallisesti-ja-kansainvalisesti/>

Sisäministeriö on tehnyt päätöksen kansallisen katastrofiriskien hallinnan yhteistyöverkoston asettamisesta. Kaikkia Suomen ammattikorkeakouluja verkostossa edustaa Savonia-ammattikorkeakoulu, varsinaisena jäsenenä TKI-asiantuntija Jyri Wuorisalo sekä varajäsenenä TKI-asiantuntija Raisa Leinonen.

Yhteistyöverkoston tehtävänä on edistää katastrofiriskien hallintaa koskevan tiedon vaihtoa ja varmistaa riittävän laajan ja täsmällisen tiedon kerääminen. Lisäksi verkosto koordinoi katastrofiriskien hallintaa koskeviin kansainvälisiin kokouksiin osallistumista sekä kansallisten strategioiden jalkauttamista edistäviä hankkeita. Toiminta perustuu YK:n luonnonkatastrofiriskien ennaltaehkäisyä varten vuonna 2015 hyväksytyyn Sendain strategiaan, jonka kansainvälistä toimeenpanoa yhteistyöverkosto valvoo ja myös raportoi siitä YK:lle.

Savonian ilmastoturvallisuusosaaminen käyttöön

Savonia-ammattikorkeakoulu keskittyy yhteistyöverkostossa erityisesti ilmastoturvallisuuteen. Wuorisalo ja Leinonen muistuttavat, että ilmastokriisin pahetessa riskinhallintatyön merkittävyys korostuu entisestään.

– Osallistuminen yhteistyöverkoston toimintaan avaa uudenlaisia verkostoja ja mahdollisuuksia lisätä Savonian tekemän kokonaisturvallisuustyön vaikuttavuutta niin alueellisesti, kansallisesti kuin kansainvälisesti. Toimimme viestinviejänä myös ammattikorkeakoulujen verkoston suuntaan. Yhteistyöverkostossa saamamme ilmastoturvallisuuden mandaatti linkittyy vahvasti Savonian uuteen strategiaan, Wuorisalo ja Leinonen kertovat.

Kokonaisturvallisuusverkosto laajenee ja vahvistuu

Kokonaisturvallisuuden teema on tunnistettu Savonialla keskeiseksi yhteiskunnalliseksi haasteeksi.

– Savonian uudessa strategiassa kokonaisturvallisuus on nostettu yhdeksi kolmesta tutkimustoimintamme kärjestä. Savonian edustus kansallisen katastrofiriskien hallinnan yhteistyöverkostossa on hyvä esimerkki osaamisemme laajasta arvostuksesta. Kiinnitymme vahvasti osaksi Itä-Suomen ja Kuopion kokonaisturvallisuuden keskittymää ja vahvistamme verkostoamme myös valtakunnallisesti ja kansainvälisesti, rehtori Mervi Vidgrén iloitsee.

Savonialla kokonaisturvallisuus nähdään laajana käsitteenä. Savonia onkin pitkäjänteisesti profiloitunut Human Security (inhimillinen turvallisuus) -teemaan osana YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Strategiassa tutkimusprofiilit määrittelevät tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vastuullisen vaikuttamisen tavoitteet. Kokonaisuusturvallisuus korostuu erityisesti Kestävä yhteiskunta -tutkimusalan toiminnassa.

– Missionamme on kehittää yhteiskunnan eri toimijoiden resilienssiä osana kokonaisturvallisuutta sekä tukea henkistä kriisinkestävyttä. Lisäksi tuomme Savonian ilmastoturvallisuusosaamisen osaksi alueellista, kansallista ja kansainvälistä kehittämistä sekä luomme mahdollisuuksia kriisiliiketoiminnan kehittymiseen, Kestävä yhteiskunta -tutkimusalan tutkimus- ja kehityspäällikkö Kaija Villman kertoo.

Kansallisen katastrofiriskien hallinnan yhteistyöverkostossa toimivat Savonian ja eri alojen ministeriöiden lisäksi Huoltovarmuuskeskus, Ilmatieteenlaitos, Kuntaliitto, Museovirasto, Pelastusopisto, Ruokavirasto, Seismologian instituutti, Suomen Palopäällystiitto, Suomen Pelastusalan keskusjärjestö, Suomen Ympäristökeskus, Säteilyturvakeskus, Tilastokeskus, Turvallisuuskomitean sihteeristö, Vammaisfoorumi ry sekä Väylävirasto.

Yhteistyöverkoston toimikausi alkoi 6.6.2024 ja kestää 31.12.2025 saakka.

Savonia mukaan Itämeren alueen turvallisuusyhteistyöhön

Artikkeli julkaistu 10.06.2024

<https://www.savonia.fi/uutiset/savonia-mukaan-itameren-alueen-turvallisuusyhteistyohon/>

Suomi aloitti Itämeren valtioiden neuvoston (Council of the Baltic Sea States, CBSS) vuoden mittaisen puheenjohtajakauden 1. heinäkuuta 2023. Puheenjohtajakauden läpileikkaavia teemoja ovat kokonaisturvallisuus, kriisivalmius ja resilienssi.

Savonia on puheenjohtajakaudella sisäministeriön kumppanina toteuttamassa ilmastoturvallisuuden verkostoja ja kehittämässä ilmastoturvallisuutta osana kokonaisturvallisuutta.

Suomen puheenjohtajakauden painopisteet ovat alueellinen identiteetti, kestävä ja hyvinvoiva alue sekä turvallinen Itämeren alue. Kaudella pyritään vastaamaan vakavien kriisien vaikutuksiin alueellamme. Siksi turvallisuuteen liittyvät kysymykset korostuvat erityisen paljon.

Itämeren alueen turvallisuutta vahvistetaan rajat ylittävällä yhteistyöllä ja kehitetään yhteisiä kokonaisturvallisuuden toimintamalleja koko Itämeren alueella. Suomi luo kokonaisturvallisuuden toimijoiden verkostoja ja tiivistää valtioiden, viranomaisten sekä asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Ilmastoturvallisuustyössä keskitytään ilmastonmuutokseen varautumiseen ja sopeutumiseen. Lisäksi Savonian tavoitteena on lisätä pohjoissavolaisten toimijoiden yhteistyötä Itämeren alueella. Itämeren alue muodostaa noin 90 miljoonan asukkaan markkinat ja se kuuluu korkeasti koulutettuine väestöineen Euroopan kärkeen.

Vuonna 1992 Itämeren alueen demokraattista ja taloudellista kehitystä edistämään perustettuun neuvostoon kuuluvat Suomi, Ruotsi, Tanska, Norja, Islanti, Viro, Latvia, Liettua, Saksa ja Puola. Itämeren valtioiden neuvoston työ on keskeinen osa EU:n Itämeri-strategian toteuttamista.

EU:n Itämeri-strategia hyväksyttiin 2009 ensimmäisenä unionin makroalueellisena strategiana. Sen tavoitteena on meren pelastaminen, alueen yhdistäminen ja hyvinvoinnin lisääminen.

Savonia kehittää ilmastoturvallisuutta osana kokonaisturvallisuutta

Artikkeli julkaistu 30.09.2024

<https://www.savonia.fi/artikkelit/savonia-kehittaa-ilmastoturvallisuutta-osana-kokonaisturvallisuutta/>

”Eurooppa on maailman nopeimmin lämpenevä maanosa, ja ilmatoriskit uhkaavat sen energia- ja elintarviketurvallisuutta, ekosysteemejä, infrastruktuuria, vesivaroja, taloudellista vakautta ja ihmisten terveyttä.” Euroopan ympäristökeskuksen (EEA) julkaiseman arvion mukaan monet näistä riskeistä ovat jo saavuttaneet kriittisen tason

ja voivat muuttua katastrofaalisiksi ilman kiireellisiä ja päättäväisiä toimia.
<https://www.eea.europa.eu/fi/highlights/eurooppa-ei-ole-valmistautunut-nopeasti>

Savonia-ammattikorkeakoulu on jatkanut valmistautumista nopeasti kasvaviin ilmastoriskeihin. Savonian ilmastoturvallisuustyö on sisältänyt pitkäjänteistä koulutuksen sekä tutkimus, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kehittämistä. Koulutuksesta esimerkkinä ilmastoturvallisuuden osaajakoulutus.

Savonian työ on huomattu myös kansallisella tasolla. Ympäristöministeriön johdolla vuosittain valmistuva ilmastovuosikertomus käyttää Pohjois-Savoa esimerkkinä onnistuneesta ilmastoturvallisuustyöstä:

"Pohjois-Savon ilmastoturvallisuustyössä on tunnistettu ilmastomuutokseen liittyviä riskejä sekä niiden vaikutuksia huoltovarmuuteen ja kokonaisturvallisuuteen. Pohjois-Savossa on tehty pitkäjänteisesti työtä ilmastoturvallisuuden lisäämiseksi. Ilmastoturvallisuus on osa Pohjois-Savon ilmastotiekarttaa, jonka toimeenpanosta ja seurannasta vastaa laajapohjainen Pohjois-Savon ilmasto-, kiertotalous- ja biotalousryhmä.

Pohjois-Savon ELY-keskus koordinoi alueellista ilmastotyötä ja Savonia-ammattikorkeakoulu ilmastoturvallisuuteen liittyvää koulutusta ja TKI-toimintaa. Ilmastoturvallisuustyössä on tunnistettu ilmastomuutokseen liittyviä ilmiöitä, jotka aiheuttavat merkittävimpiä sää- ja ilmastoriskejä alueella.

Pohjois-Savon kunnille on tuotettu ilmastomuutoksen riskianalyysit ja -kortit ja ilmastomuutokseen liittyvien riskien ja haavoittuvuuksien tarkastelua on toteutettu yritys- ja innovaatioekosysteemien kanssa. Tarkastelussa huomioidaan myös riskien vaikutukset huoltovarmuuteen ja kokonaisturvallisuuteen tunnistamalla ilmastotoimien ja erilaisiin turvallisuushkiin varautumisen keskinäisriippuvuuksia.

Ilmastoturvallisuustyö sisältyy Kuopioon valmisteilla olevaan kokonaisturvallisuuden osaamiskeskukseen ja Pohjois-Savon kokonaisturvallisuuden klusteriin."
<https://ym.fi/ilmastovuosikertomus>

Savonia järjestää yrityksille sparrausta ilmastoriskien hallintaan. Ilmastomuutos, luontokato ja ympäristön tilan heikkeneminen vaikuttavat talouden toimintaan. Ilmasto- ja ympäristöriskejä on kahdenlaisia:

- 1) Fyysisiä riskejä aiheuttavat erilaiset ilmaston muuttumisesta johtuvat ympäristökatastrofit, kuten tulvat, kuivuus ja myrskyt, sekä esimerkiksi pölyttäjähönteisten ja metsien vähenemisestä aiheutuva ekosysteemien katoaminen.
- 2) Siirtymäriskejä syntyy, kun siirtyminen hiilineutraaliin talouteen muuttaa toimintaympäristöä tai sääntelyä muutetaan luonnonvarojen säilyttämiseksi. Tästä esimerkkejä ovat tuuli- ja aurinkovoimahankkeet.

Savonia järjestää pohjoissavolaisille yrityksille sparrausta ilmatoriskien hallintaan. Sparrauksessa tarkastellaan ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä ja haavoittuvuuksia Pohjois-Savossa. Toiminta on osa Ilmastokriisi – alueellinen sopeutuminen ilmastonmuutokseen -hanketta, kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelman 2030 alueellista toimeenpanoa, sekä kytkeytyy Pohjois-Savon ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman valmisteluun.

Savonia kehittää ilmastoturvallisuutta osana kokonaisturvallisuutta niin alueellisesti, kansallisesti kuin kansainvälisesti. Maa- ja metsätalousministeriössä ja Luonnonvarakeskuksessa on valmistelussa kansallista ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaa toimeenpaneva strateginen LIFE-hanke (KISS LIFE). Savonialla on valmistelussa vastuulla kokonaisturvallisuus- ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen -teeman koordinointi.

Ilmastoturvallisuutta edistetään myös kansainvälisissä verkostoissa Savonia edistää ilmastoturvallisuutta osana kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallia myös kansainvälisissä verkostoissa.

Savonia on jäsenenä sisäministeriön asettamassa Kansallisen katastrofiriskien hallinnan yhteistyöverkostossa, joka tekee tiivistä yhteistyötä YK:n Sendain strategian kanssa (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction). Yhteistyön tavoitteena on muun muassa vähentää katastrofien aiheuttamia inhimillisiä ja taloudellisia vahinkoja ja parantaa katastrofeihin valmistautumista. <https://www.savonia.fi/inhimillinen-turvallisuus/savonia-vahvistaa-kokonaisturvallisuustyotaan-alueellisesti-kansallisesti-ja-kansainvalisesti/>

Itämeren valtioiden neuvoston (Council of the Baltic Sea States, CBSS) yhteistyössä Savonia edistää ilmastoturvallisuuden verkostoja osana Itämeren alueen turvallisuutta. <https://www.savonia.fi/uutiset/savonia-mukaan-itameren-alueen-turvallisuusyhteistyohon/>

Sisäministeriö ja ulkoministeriö koordinoivat Suomen yhteistyötä vuosittain Sveitsin Genevessä pidettävässä YK:n Humanitarian Networks and Partnerships Week (HNPW) eli humanitaaristen verkostojen ja kumppanuuksien viikolla. Savonia on ollut mukana useita vuosia Suomen delegaatioissa ja järjestänyt ilmastoturvallisuuden tapahtumia eri YK-järjestöjen kanssa. <https://www.savonia.fi/uutiset/savonia-kehittamassa-kansainvalista-humanitaarista-yhteistyota/>

Savonia tekee yhteistyötä Euroopan Innovaatio- ja teknologiainstituutin EIT:n (European Institute of Innovation and Technology) kanssa. Merkittävä yhteishanke on ollut Innovation Laboratories for Climate Actions (ILCA), jossa on edistetty ilmastoturvallisuutta osana Ukrainan ilmastotiekarttojen kehittämistä.

Savonia oli syyskuussa 2024 perustamassa sisäministeriön ja ammattikorkeakoulujen kanssa Science and Innovation Network for European Comprehensive Security -verkostoa. Verkoston tavoitteena on kokonaisturvallisuuden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotyön edistäminen Euroopassa. Ilmastoturvallisuus on keskeinen osa verkoston toimintaa.

Syksyllä 2024 Savonia ja Kuopion kaupunki käynnistivät Nato-viitekehyksessä Inhimillinen turvallisuus ilmasto- ja ympäristökriisissä -keskustelut osana kansallisen kokonaisturvallisuuden osaamiskeskuksen rakentamista.

Ilmasto- ja ympäristöturvallisuus ovat keskeinen osa kokonaisturvallisuutta ja kansainvälistä yhteistyötä

Uutinen julkaistu 14.10.2024

<https://www.kuopio.fi/2024/10/14/ilmasto-ja-ymparistoturvallisuus-ovat-keskeinen-osa-kokonaisturvallisuutta-ja-kansainvalista-yhteistyota/>

Savonia ja Kuopion kaupunki järjestivät Inhimillinen turvallisuus ilmasto- ja ympäristökriisissä -keskustelutilaisuuden Joensuussa 1.10.2024 osana Itä-Suomen yliopiston Nato-rahoitteista turvallisuusseminaaria Resilience as a deterrence strategy: Towards a comprehensive security panorama.

Keskustelussa käsiteltiin yhteiskunnan varautumista ilmasto- ja ympäristöriskeihin kokonaisturvallisuuden viitekehyksessä, huomioiden heikoimmassa asemassa olevat. Keskustelutilaisuuteen oli kutsuttu kaksikymmentä yhteiskunnan eri aloilla työskentelevää rauhan, turvallisuuden, ilmasto- ja ympäristötyön sekä hyvinvoinnin, tutkimuksen ja koulutuksen ammattilaista.

Keskustelun keskeisenä viitekehysenä oli Euroopan ympäristökeskuksen (EEA) julkaisema arvio, jonka mukaan Eurooppa on maailman nopeimmin lämpenevä maanosa, ja ilmatoriskit uhkaavat sen energia- ja elintarviketurvallisuutta, ekosysteemejä, infrastruktuuria, vesivaroja, taloudellista vakautta ja ihmisten terveyttä. Monet näistä riskeistä ovat jo saavuttaneet kriittisen tason ja voivat muuttua katastrofaalisiksi ilman kiireellisiä ja päättäväisiä toimia.

Savonian ja Kuopion kaupungin järjestämässä tilaisuudessa keskusteli parikymmentä ammattilaista yhteiskunnan eri aloilta.

Natolla aktiivinen rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa

Nato kertoo huomioivansa ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutukset jäsenmailleen ja määrittelee itselleen aktiivisen roolin kattavassa ilmastonmuutoksen torjunnassa. Sotilasliitto pyrkii lisäämään jäsenmaiden tietoisuutta ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutuksista ja kehittää selkeitä toimenpiteitä uhkien lieventämiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Keskustelussa nousi vahvasti esille se, että meillä Suomessa on tartuttava entistä päättäväisemmin ilmatoriskien hallintaan ihmisten ja hyvinvoinnin suojelemiseksi. Lisäksi korostui ympäristöturvallisuus, jonka toivottiin nousevan ilmastotyön rinnalle, koska luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen eli luontokato vaikuttaa suoraan ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin.

Suomi tekee kansainvälisten organisaatioiden, kuten YK, EU ja ETYJ, kanssa yhteistyötä ilmasto- ja ympäristöturvallisuuskysymysten parissa. Joensuun keskustelulla haluttiin vahvistaa linkkiä Naton ilmasto- ja ympäristöturvallisuustoimintaan. Keskustelulla haluttiin myös muistuttaa meitä itseämme, miten vahvistamme elintärkeiden palvelujen resilienssiä sekä tuemme asukkaiden kriisinkestävyttä niin maaseudulla kuin kaupungeissakin. Näin keskustelu linkittyi vahvasti itäisen Suomen kokonaisturvallisuustyöhön, jota edistetään niin Kuopioon valmisteilla olevassa kansallisessa kokonaisturvallisuuden osaamiskeskuksessa kuin Pohjois-Savon liiton koordinoimassa kokonaisturvallisuuden klusterin kehittämisessä.

Lisätietoja keskustelun vetäjiltä:

Jyri Wuorisalo, TKI-asiantuntija, Savonia-ammattikorkeakoulu,
jyri.wuorisalo@savonia.fi

Arto Holopainen, innovaatiopäällikkö, Kuopion kaupunki, arto.holopainen@kuopio.fi

Yhteinen vastaus ilmastonmuutokseen – kohti uudenlaista turvallisuutta ja resilienssiä

Artikkeli julkaistu 10.12.2025

<https://www.savonia.fi/artikkelit/yhteinen-vastaus-ilmastonmuutokseen-kohti-uudenlaista-turvallisuutta-ja-resilienssia/>

Ilmastonmuutos, luontokato ja kiristynyt turvallisuustilanne muokkaavat Suomen riskikenttää nopeammin kuin koskaan. Siksi tarvitsemme yhteisen käsityksen siitä, miten varautuminen rakennetaan uudelleen yli hallinnonalojen, toimialojen ja perinteisten rajojen.

Sendai-verkoston ympäristödialogi kokosi marraskuussa 2025 asiantuntijat yhteen etsimään ratkaisuja siihen, miten Suomi vastaa muuttuviin uhkiin ja vahvistaa koko yhteiskunnan resilienssiä.

Sisäministeriön koolle kutsuman dialogin tavoitteena on luoda ymmärrystä siitä, miten ilmastonmuutokseen ja sen laaja-alaisiin vaikutuksiin koko yhteiskunnassa voidaan vastata. Dialogin asiantuntija-alustajana toimi Emma Hakala, johtava tutkija

Ulkopoliittisesta instituutista ja fasilitaattoreina Saara Karkulahti (Pohjois-Savon ELY-keskus) ja Jyri Wuorisalo (Savonia-ammattikorkeakoulu).

— Tarvitaan yhteistä ymmärrystä siitä, että Suomen varautumista on uudistettava vastaamaan muuttuvaa riskikenttää, jossa ilmastonmuutos, luontokato ja geopoliittinen epävarmuus kietoutuvat tiiviisti yhteen, kuvasi erityisasiantuntija Jari Honkanen Sisäministeriöstä.

Ympäristökriisit osana kokonaisturvallisuutta – ilmastonmuutoksen vaikutukset turvallisuuspolitiikkaan

Johtava tutkija Emma Hakala avasi dialogin ilmastoturvallisuuden näkökulmasta. Hän kuvasi, miten ympäristöriskit vaikuttavat yhä enemmän turvallisuuspoliittiseen päätöksentekoon, miten ilmastonmuutos kytkeytyy kansainvälisiin jännitteisiin ja konflikteihin sekä miten vihreä siirtymä ja huoltovarmuus on sovitettavissa yhteen muuttuvassa turvallisuusympäristössä.

Ympäristökriisien vaikutukset turvallisuuteen:

1. Suorat vaikutukset: ympäristönmuutoksen ihmisille aiheuttamat paikalliset uhkat, kuten tulvat, myrskyt, kuumuus ja kuivuus.
2. Ketjuuntuvat vaikutukset: ympäristömuutoksen ja sosioekonomisten tekijöiden yhteisvaikutukset, esimerkiksi toimitushäiriöt, heikkenevä ruokaturva, pakotettu muuttoliike ja konfliktit.
3. Siirtymävaikutukset: ympäristökriisin hillinnän ja sopeutumisen ei-toivotut seuraukset, kuten kiistat luonnonvarojen käytöstä, polarisaatio ja uudet materiaaliriippuvuudet.

Hakala korosti, että ympäristöturvallisuus on sotilaallisten kriisien keskellä olennainen osa kokonaisturvallisuutta: puolustautuminen autoritaarista valtaa vastaan on myös ympäristön puolustamista. Toisaalta ympäristön laiminlyöminen heikentää väistämättä puolustuskykyä.

— Kokonaisturvallisuus koskee koko yhteiskuntaa, ja se edellyttää elintärkeiden toimintojen, kuten ruoantuotannon, ylläpidon turvaamista sekä laajaa toimijajoukkoa ja varautumista tuleviin ughiin. Ympäristön heikko tila heikentää väistämättä kokonaisturvallisuutta: ruoantuotanto, vesihuolto, energia, teollisuus ja liikenne ovat kaikki riippuvaisia luonnon kestävydestä. Siksi tarvitsemme ennakointia ja suunnitelmallista varautumista, Emma Hakala kertoi.

Ilmaston, turvallisuuden ja arvojen risteyksessä – miten rakennamme kestävä ja resilientin Suomen?

Dialogissa korostettiin tarvetta siirtyä perinteisestä katastrofivalmiudesta kohti laajempaa varautumisen mallia, joka yhdistää ekologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja turvallisuuspoliittiset näkökulmat yhtenä kokonaisuutena.

Käytetäänkö varat ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja varautumisen kehittämiseen vai puolustuksellisiin menoihin?

On hämmästyttävää, ettei ilmastonmuutoksen ja tieteen faktapohja ole kaikille selvää. Ennakoiva varautuminen on aina huomattavasti tehokkaampaa kuin jälkikäteinen reagointi. Äärisäihin varautuminen jää kuitenkin usein puolustuksellisten kulujen varjoon.

Ympäristöongelmat ovat monien globaalien konfliktien keskeisiä juurisyytä.

Jos ihmiskunta olisi kaukokatseisempi ja ratkoisimme ilmastonmuutokseen ja luontokatoon liittyvät ongelmat ajoissa, tarvitsisimme vähemmän panostuksia puolustusmenoihin.

Mitä haluamme siirtää tuleville sukupolville?

Kulttuuriperintö on osa henkistä kriisinkestävyyttä. Maisemien ja ympäristön jatkuvuus luo ihmisille pysyvyyden tunnetta ja identiteettiä. Näistä voi syntyä ristiriitoja: mikä on kaikkein tärkeintä, mitä arvoja pidämme pöydällä ja miten niitä punnitaan esimerkiksi tuulivoimarakentamisen yhteydessä?

Ketjuuntuvat riskit jäävät ilmastonmuutoksesta puhuttaessa usein pimentoon, vaikka ne voivat olla paljon vakavampia kuin suorat vaikutukset.

Ilmastonmuutos ymmärretään Suomessa yhä liian kapeasti ympäristökysymyksenä.

Varautuminen ei kiinnosta ketään ennen kuin jotain tapahtuu.

Kysymys kuuluu: onko meillä kyky tarttua toimeen ajoissa? Ilmastonmuutos koetaan usein liian abstraktiksi, joten se täytyy pystyä konkretisoimaan myös taloudellisten hyötyjen kautta, sillä raha on edelleen yksi vahvimista ohjaavista voimista.

Resilienssi ja keskinäisriippuvuudet

Vihreä siirtymä, huoltovarmuus ja geopoliittiset riskit ovat tiiviisti sidoksissa. Päätöksenteon on huomioitava näiden kokonaisuuksien mahdolliset ristiriidat ja ratkaistava niitä yhteisellä suunnittelulla ja dialogilla.

Mistä yhteiskunnallinen resilienssi rakentuu?

Resilienssin ydintekijöitä ovat luottamus viranomaisiin sekä ihmisten valmius ja vastuu myös omatoimisesta varautumisesta. Viestintä on keskeinen osa resilienssiä, ja kansalaisten rooli korostuu: tarvitaan ajattelutavan muutos, jossa ymmärretään, että kansalainen on kokonaisturvallisuustimantin keskiössä. Myös kulttuuriperintö kasvattaa henkistä kriisinsietokykyä.

On myös kysyttävä, ovatko kansalaiset valmiita kantamaan oman osansa resilientin yhteiskunnan rakentamisesta ja onko tällaiselle politiikalle kannatusta. Suomessa siviili–sotilasyhteistyö on luonteva osa järjestelmää, mutta muualla Euroopassa näin ei aina ole.

Kuinka paljon hyvinvointiyhteiskunnan perustaa voidaan rapauttaa ennen kuin se alkaa heikentää koko yhteiskunnan resilienssiä?

Mitä tarvitaan lisää?

Tekemisen meininkiä, yhteistyötä, toiveikkuuden ilmapiiriä, naapuristakin välittämistä, verkostoitumista, tiedonjakoa ja tiedolla johtamista. Tarvitsemme yhteistä ja jaettua ymmärrystä siitä, että emme ole vastakkain vaan olemme olka olkaa vasten.

Dialogissa keskustelivat:

Virpi Turunen (ulkoministeriö)

Ulla Salmela (Museovirasto)

Tuula Kekki (SPEK)

Soile Knuuti (Väylävirasto)

Kimmo Söderholm (Suomen ympäristökeskus)

Ilona Láng-Ritter (Ilmatieteen laitos)

Ville Similä (sisäministeriö)

Moniääninen dialogi vahvistaa varautumista

Suomen Sendai-verkosto on sisäministeriön koordinoima yhteistyöalusta, joka kokoaa eri toimialojen asiantuntijat vahvistamaan yhteiskunnan varautumista, resilienssiä ja katastrofiriskien hallintaa. Verkosto on osa YK:n koordinoimaa katastrofiriskien hallintatyötä, joka perustuu kansainväliseen Sendai-sopimukseen.

YK:n sihteeristöön kuuluva UNDRR (United Nations Office for Disaster Risk Reduction) koordinoi Sendai-strategiaa eli kansainvälistä yhteistyötä katastrofiriskien vähentämiseksi. Sendain strategia on voimassa 2015–2030. Suomessa sisäministeriön pelastusosasto on vuodesta 2016 koordinoanut kansallista yhteistyöverkostoa, joka keskittyy YK:n Sendain strategian kansalliseen jalkauttamiseen. Strategian tavoite on muun muassa vähentää katastrofien aiheuttamia inhimillisiä ja taloudellisia vahinkoja ja parantaa katastrofeihin valmistautumista.

Savonia edustaa verkostossa ammattikorkeakouluja ja tuo Sendai-työhön korkeakoulusektorin osaamisen ja näkökulman.

Sendai-dialogi järjestettiin vahvistamaan Sendai-verkoston ennakointityötä, koska ilmastonmuutos, siihen sopeutuminen ja geopoliittisessa toimintaympäristössämme on tapahtunut huomattavia muutoksia viime vuosina ja niin ilmastoon kuin ihmisen toimintaan liittyvät uhat ovat voimistuneet.

Sendai-dialogin taustalla on myös yhteiskunnan turvallisuusstrategia, jossa tarkastellaan ympäristön muutosten, luontokadon ja ilmastonmuutoksen havainnointia ja seurantaa sekä niistä aiheutuvien uhkien torjuntaa ja muutoksiin varautumista.

Keskustelijat kutsuttiin Sendai-ryhmästä siten, että osallistujajoukko olisi mahdollisimman monipuolinen: mukana oli valtionhallinnon, tutkimuslaitosten ja kansalaisjärjestöjen edustajia. Dialogi toteutettiin Erätauco-menetelmällä, joka toi turvallisuuspoliittiseen keskusteluun uudenlaisen, luottamuksellisen ja moniäänisen tavan käsitellä vaikeita ja viheliäisiä kysymyksiä.